

Datum van
inontvangstneming

:

07/04/2020

Zaak C-3/20

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

7 januari 2020

Verwijzende rechter:

Rīgas rajona tiesa (rechter in eerste aanleg Riga, Letland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

20 december 2019

Strafprocedure tegen:

AB

CE

SIA „MM investīcijas”

In tegenwoordigheid van:

LR Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļa (onderzoeksdienst in bijzonder ernstige zaken van de strafrechtafdeling van het bureau van de procureur-generaal van het openbaar ministerie van de Republiek Letland)

Geanonimiseerde versie

[Omissis]

BESLUIT

Jūrmala, 20 december 2019

De Rīgas rajona tiesa (rechter in eerste aanleg Riga, Letland)

[omissis] [identiteit van de rechter en van de vertegenwoordigers van partijen] heeft het verzoek van de advocaat van de verdediging [omissis] om een prejudiciële verwijzing naar het Hof van Justitie van de Europese Unie ter openbare terechtzitting behandeld.

Voorgeschiedenis

Voorwerp van het hoofdgeding en relevante feiten

[1.] Bij de verwijzende rechter is een strafrechtelijke procedure aanhangig gemaakt met betrekking tot de strafbare feiten bedoeld in artikel 320, lid 4, en artikel 195, lid 3, van de Krimināllikuma (wetboek van strafrecht, Letland), die aan AB ten laste worden gelegd, de strafbare feiten bedoeld in [omissis] van het wetboek van strafrecht, die aan CE ten laste worden gelegd, en een procedure tot oplegging van strafrechtelijke sancties tegen de rechtspersoon SIA „MM investīcijas”.

[2] Tijdens de inleidende strafrechtelijke procedure zijn ten aanzien van AB de volgende procedurele beslissingen genomen:

[2.1.] Bij besluit van 15 februari 2018 van FG, hoofd van de onderzoeksafdeling van de Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (bureau voor corruptiepreventie en -bestrijding, Letland), is een strafrechtelijke procedure [omissis] ingeleid met betrekking tot het plegen van het in artikel 320, lid 4, van het wetboek van strafrecht omschreven strafbare feit.

[2.2.] In de loop van deze strafrechtelijke procedure is AB in bewaring gehouden van 17 februari 2018 om 18 uur 14 tot en met 19 februari 2018 om 16 uur 50.

[2.3.] Op 19 februari 2018 heeft HJ, adjunct-hoofd van de onderzoeksafdeling van de Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs in het kader van de strafrechtelijke procedure [omissis] een besluit vastgesteld houdende aanmerking van AB als verdachte van het plegen van het in artikel 320, lid 4, van het wetboek van strafrecht omschreven strafbare feit.

[2.4.] Op 1 juni 2018 heeft HJ, adjunct-hoofd van de onderzoeksafdeling van de Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs in het kader van de strafrechtelijke procedure [omissis] een besluit vastgesteld houdende [**Or. 2**] aanmerking van AB als verdachte van het plegen van drie strafbare feiten [die alle drie onder] artikel 320, lid 4, van het wetboek van strafrecht [vallen].

[2.5.] Op 28 juni 2018 is AB in het kader van de strafrechtelijke procedure [omissis] in staat van beschuldiging gesteld vanwege de in artikel 320, lid 4, van het wetboek van strafrecht omschreven strafbare feiten (aanneming van steekpenningen bij wijze van gratificatie in de vorm van een aangeboden vakantiereis, aanvaarding van een aanbod van steekpenningen en aanvaarding van steekpenningen).

[2.6.] Op 24 mei 2019 is in het kader van de tegen AB ingestelde strafrechtelijke procedure [omissis] het besluit van 28 juni 2018 tot strafrechtelijke vervolging van AB [hierna: „tenlastelegging”] van AB gewijzigd en aangevuld en is een nieuwe tenlastelegging die is afgegeven voor de strafbare feiten die zijn

omschreven in artikel 320, lid 4, van het wetboek van strafrecht [aanneming van steekpenningen bij wijze van gratificatie in de vorm van een aangeboden vakantiereis (en) aanvaarding van een aanbod van steekpenningen en aanvaarding van steekpenningen] en in artikel 195, lid 3, van hetzelfde wetboek (witwassen van de financiële opbrengsten van misdrijven).

[2.6.1.] Eerste tenlastelegging

AB wordt tenlastegelegd dat hij, terwijl hij als ambtenaar een functie met grote verantwoordelijkheden bekleedde, alvorens in het belang van een steekpenningen verstreckende persoon onwettige handelingen te verrichten of na te laten wettige handelingen te verrichten, onder gebruikmaking van zijn officiële positie onder de volgende omstandigheden persoonlijk steekpenningen – dat wil zeggen materiële waarden – en een aanbod van steekpenningen heeft aanvaard:

Terwijl AB president van de Bank van Letland was, in welke functie hij tweemaal – namelijk op 1 november 2007 en op 31 oktober 2013 – door het Letse parlement is herbenoemd, dat wil zeggen terwijl hij als ambtenaar een functie met grote verantwoordelijkheden bekleedde en hij:

- in de hoedanigheid van lid van de raad van bestuur van de Bank van Letland de voor de uitvoering van de taken van de Bank van Letland nodige beslissingen moest nemen, waaronder die welke nodig zijn voor het uitvoeren van de taken van het Europees Stelsel van centrale banken:
 - bevoegd was om met adviserende stem deel te nemen aan vergaderingen van een besluitvormend orgaan, te weten de raad van de Finanšu un kapitāla tirgus komisija (hierna: „FKTK”) (Commissie voor financiële en kapitaalmarkten), die onder meer regelgeving uitvaardigt voor en toezicht houdt op de activiteiten van de vennootschap a/s „Trasta Komerbanka”;
 - het recht had om van de FKTK onverwijld schriftelijke informatie te ontvangen over de tijdelijke liquiditeitsproblemen bij a/s „Trasta Komerbanka”, over de waarschijnlijkheid dat deze insolvent zou worden en over de feitelijke insolventie van deze vennootschap;
 - het recht had om maandelijks van de FKTK informatie te ontvangen inzake de operationele indicatoren voor de liquiditeit van a/s „Trasta Komerbanka” over de voorgaande maanden, de kapitaalindicatoren, de mate waarin de deposito’s waren afgedekt door depositogarantiefondsen (voor ingezetenen en niet-ingezetenen) en de door de FKTK genomen maatregelen om strafbare feiten binnen deze kredietinstelling te voorkomen;
 - het recht had om van de FKTK de dagelijkse indicatoren betreffende de liquiditeiten van a/s „Trasta Komerbanka” en het saldo van de nostro/vostro rekeningen van de particuliere kredietinstellingen te ontvangen;

– uitspraak moest doen in administratieve beroepen tegen administratieve handelingen van de raad van bestuur van de Bank van Letland ter oplegging van sancties aan de in het kredietregister opgenomen vennootschappen, waaronder a/s „Trasta Komerbanka”;

• in de hoedanigheid van lid van een besluitvormend orgaan van de Europese Centrale Bank (hierna: „ECB”), te weten van de Algemene Raad – een functie die hij vanwege zijn hoedanigheid van president van de nationale bank (de Bank van Letland) sedert 1 mei 2004 had vervuld –, bevoegd was advies uit te brengen aan onder meer de Raad van Bestuur van de ECB en de FKTK over vraagstukken betreffende de toepassing van het Unierecht ter zake van het prudentieel toezicht op kredietinstellingen en de stabiliteit van het financiële stelsel, **[Or. 3]**

• in de hoedanigheid van lid van een besluitvormend orgaan van de ECB dat sedert 4 november 2014 op indirecte wijze (via de FKTK) toezicht heeft gehouden op a/s Trasta Komerbanka, namelijk als lid van de Raad van bestuur – functie die hij vanwege zijn hoedanigheid van president van de nationale bank (de Bank van Letland) sedert 1 mei 2014 had vervuld –, met onder meer de bevoegdheid om:

– de rapporten betreffende de verwervingen en afstotingen van gekwalificeerde deelnemingen in a/s Trasta Komerbanka te beoordelen;

– over de intrekking van de licentie (vergunning) van a/s Trasta Komerbanka te beslissen;

op een in de loop van het inleidende onderzoek niet nader vastgestelde datum, althans vóór 30 juni 2010, in de besloten club [omissis] [naam en adres club] een door KM, voorzitter (aandeelhouder) van de raad van bestuur van a/s Trasta Komerbanka, gedaan aanbod heeft aanvaard, te weten het aanbod om op kosten van KM een collectieve vakantiereis naar Kamtchatka (Rusland) te maken.

Vervolgens heeft AB tussen 20 en 30 augustus 2010 met KM een reis naar Rusland gemaakt en daarmee de door KM bij wijze van steekpenningen betaalde uitgaven (AB’s uitgaven) voor de collectieve vakantiereis aanvaard ten belope van 7 490,48 EUR, waaronder:

– de door KM op 30 juni 2010 betaalde vliegtickets (van AB) voor het traject Riga – Petropavlovsk (retourvlucht) voor een bedrag van 2 620 LVL dat, tegen de wisselkoers van de Bank van Letland [omissis], overeenkomt met 3 693,78 EUR;

– andere uitgaven met betrekking tot de recreatievisserijactiviteiten (van AB), zoals de kosten van maaltijden, gidsen en helikoptervluchten, die aan het einde van de vakantiereis – op een datum die in de loop van het inleidende onderzoek niet nader is vastgesteld – door KM aan LN (organisator van de vakantiereis) zijn betaald en waarvan het bedrag in elk geval niet lager is dan 3 000 EUR;

– de uitgaven met betrekking tot de toegang (van AB) tot een VIP-lounge op de luchthaven Sjeremetjevo (Moskou) op 20 en 30 augustus 2010, voor een

totaalbedrag van 559,20 LVL dat, tegen de wisselkoers van de Bank van Letland [omissis], overeenkomt met 796,70 EUR, en dat op 14 januari 2011 door KM is betaald.

Na de steekpenningen te hebben aanvaard, heeft AB, onder gebruikmaking van zijn kennis en ervaring op het gebied van de activiteiten van kredietinstellingen en van de uit hoofde van zijn functie op rechtmatige wijze van de FKTK ontvangen informatie betreffende de door de FKTK getroffen maatregelen voor regelmatige toezicht- en controleactiviteiten ten aanzien van a/s Trasta Komerbanka, KM vóór eind 2015 illegaal geadviseerd, terwijl hij volledig op de hoogte was van de wettelijke vereisten van artikel 8, lid 3, van de wet op de kredietinstellingen. Hij heeft hem ofwel telefonisch ofwel persoonlijk in de besloten club [omissis] [naam en adres besloten club] geadviseerd over [(i)] de door a/s Trasta Komerbanka ondervonden problemen bij het duurzaam waarborgen van een daadwerkelijk intern controlesysteem om te voldoen aan de vereisten van de Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likums (wet betreffende de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme; hierna: „NILL/TFNL”), hetgeen voor deze bank een risico van het witwassen van geld vormde, [(ii)] de problemen betreffende een verhoging van het maatschappelijk kapitaal die nodig was om te zorgen voor een gekwalificeerde deelneming, en [(iii)] de nodige stappen om beleggers (aandeelhouders) aan te trekken. Deze kwesties hebben aanleiding gegeven tot meerdere controles door de FKTK tussen 29 juli 2009 en 31 december 2015. Door aldus te handelen:

- heeft hij KM geholpen bij het formuleren van antwoorden die a/s Trasta Komerbanka moest geven op vragen die bij de controles door de FKTK zouden worden gesteld;
- heeft hij KM adviezen gegeven omtrent de wijze waarop a/s Trasta Komerbanka zich vervolgens bij de controles door de FKTK diende te gedragen.

Onder gebruikmaking van de adviezen van AB, president van de Bank van Letland, heeft a/s Trasta Komerbanka de FKTK duurzaam misleid ten aanzien van het feit dat deze kredietinstelling maatregelen trof om te zorgen voor een gekwalificeerde deelneming en om de controle ter voorkoming van de risico's van het witwassen van geld te versterken, terwijl deze bank dergelijke maatregelen in werkelijkheid niet had getroffen.

Op zijn beurt heeft AB, optredend in het belang van KM, geen gebruik gemaakt van zijn rechten als president van de Bank van Letland en heeft hij tot 5 februari 2016, toen de FKTK heeft gesuggereerd dat het opportuun was de vergunning van a/s Trasta Komerbanka [Or. 4] in te trekken, niet deelgenomen aan de vergaderingen van de raad van de FKTK waarin de kwesties met betrekking tot het toezicht op a/s Trasta Komerbanka aan de orde zijn gekomen, en daarmee nagelaten wettige handelingen te verrichten. Daarenboven heeft hij niet verhinderd dat kapitaal- en liquiditeitsdekkingsratio's verslechterden en heeft hij

niet verhinderd dat bij deze kredietinstelling geld zou kunnen worden witgewassen.

Vervolgens heeft de Raad van Bestuur van de ECB, na onder meer te hebben vastgesteld dat a/s Trasta Komerbanka niet op duurzame wijze haar maatschappelijk kapitaal had vergroot en niet had gezorgd voor de invoering van een intern controlesysteem waarmee zij aan de vereisten van de NILL/TFNL zou kunnen voldoen, op 3 maart 2016 de vergunning van a/s Trasta Komerbanka ingetrokken.

Deze handelingen van AB vormen een schending van artikel 320, lid 4, van het wetboek van strafrecht.

[2.6.2.] Tweede tenlastelegging

Voorts wordt AB tenlastegelegd dat hij, terwijl hij als ambtenaar een functie met grote verantwoordelijkheden bekleedde, alvorens in het belang van een steekpenningen verstreckende persoon onwettige handelingen te verrichten of na te laten wettige handelingen te verrichten, onder gebruikmaking van zijn officiële positie, onder de volgende omstandigheden persoonlijk, met behulp van een tussenpersoon, steekpenningen – dat wil zeggen materiële waarden van een aanzienlijk bedrag – en een aanbod van steekpenningen heeft aanvaard:

Terwijl AB president van de Bank van Letland was, in welke functie hij tweemaal – namelijk op 1 november 2007 en op 31 oktober 2013 – door het Letse parlement is herbenoemd, dat wil zeggen terwijl hij als ambtenaar een functie met grote verantwoordelijkheden bekleedde en hij:

- in de hoedanigheid van lid van de raad van bestuur van de Bank van Letland de voor de uitvoering van de taken van de Bank van Letland nodige beslissingen moest nemen, waaronder die welke nodig zijn voor het uitvoeren van de taken van het Europees Stelsel van centrale banken:
 - het recht had om met adviserende stem deel te nemen aan vergaderingen van een besluitvormend orgaan, te weten de raad van de FKTK, die onder meer regelgeving uitvaardigt voor en toezicht houdt op de activiteiten van de vennootschap a/s „Trasta Komerbanka”;
 - het recht had om van de FKTK onverwijld schriftelijke informatie te ontvangen over de tijdelijke liquiditeitsproblemen bij a/s „Trasta Komerbanka”, over de waarschijnlijkheid dat deze vennootschap insolvent zou worden en over haar feitelijke insolventie;
 - het recht had om maandelijks van de FKTK informatie te ontvangen betreffende de operationele liquiditeitsindicatoren van a/s „Trasta Komerbanka” over de voorgaande maanden, de kapitaalindicatoren, de mate waarin de deposito’s waren afgedekt door depositogarantiefondsen (voor ingezetenen en

niet-ingezetenen) en de door de FKTK genomen maatregelen om strafbare feiten binnen deze kredietinstelling te voorkomen;

– het recht had om van de FKTK de dagelijkse liquiditeitsindicatoren van a/s „Trasta Komerbanka” en het saldo van de nostro/vostro rekeningen van de particuliere kredietinstellingen te ontvangen;

– uitspraak moest doen in administratieve beroepen tegen administratieve handelingen van de raad van bestuur van de Bank van Letland ter oplegging van sancties aan de in het kredietregister opgenomen vennootschappen, waaronder a/s „Trasta Komerbanka”;

• in de hoedanigheid van lid van een besluitvormend orgaan van de ECB, te weten van de Algemene Raad – functie die hij vanwege zijn hoedanigheid van president van de nationale bank (de Bank van Letland) sedert 1 mei 2004 had vervuld – bevoegd was advies uit te brengen aan onder meer de Raad van Bestuur van de ECB en de FKTK over vraagstukken betreffende de toepassing van het Unierecht ter zake van het prudentieel toezicht op kredietinstellingen en de stabiliteit van het financiële stelsel,

• in de hoedanigheid van lid van een besluitvormend orgaan van de ECB dat sedert 4 november 2014 op indirecte wijze (via de FKTK) toezicht heeft gehouden op a/s Trasta Komerbanka, namelijk als lid van de Raad van Bestuur – functie die hij vanwege zijn hoedanigheid van president van de nationale bank (de Bank van Letland) sedert 1 mei 2014 had vervuld – met onder meer de bevoegdheid om:

– de rapporten betreffende de verwervingen en afstotingen van gekwalificeerde deelnemingen in a/s Trasta Komerbanka te beoordelen; **[Or. 5]**

– over de intrekking van de licentie (vergunning) van a/s Trasta Komerbanka te beslissen;

en terwijl hij op basis van de op wettige wijze onder gebruikmaking van zijn functie van de FKTK ontvangen informatie wist dat deze commissie op grond van haar besluiten van 2 november 2009, 7 maart 2011, 28 april 2012 en 23 augustus 2013 betreffende [(i)] de onmogelijkheid van a/s Trasta Komerbanka om een daadwerkelijk intern controlesysteem te waarborgen om aan de vereisten van de NILL/TFNL te kunnen voldoen, hetgeen voor deze bank een risico van het witwassen van geld opleverde, en [(ii)] betreffende het feit dat deze niet bank haar maatschappelijk kapitaal had verhoogd zoals nodig was om een gekwalificeerde deelneming te waarborgen en geen beleggers (aandeelhouders) had aangetrokken, meerdere beperkingen ten aanzien van de activiteiten van de Trasta Komerbanka had opgelegd en, op een tijdstip en plaats die in het inleidende onderzoek niet nader zijn vastgesteld, maar in elk geval na 23 augustus 2012,

heeft AB ingestemd met een aanbod van steekpenningen van CE – van een niet nader bepaald bedrag – teneinde de door de FKTK opgelegde beperkingen op te heffen en te voorkomen dat aan de activiteiten van a/s Trasta Komerbanka

verdere beperkingen zouden worden opgelegd, en die ter betaling (aan AB) werden aangeboden door OP, vicevoorzitter van de raad van bestuur (en aandeelhouder) van a/s Trasta Komerbank, die, terwijl hij wist dat:

- CE kon waarborgen dat de herkomst, de overmakingen, de locatie en de eigendom van de financiële opbrengsten van de misdaad geheim zouden blijven;
- CE officiële invloed uitoefende op de politieke processen in Letland, en derhalve invloed kon hebben op het verrichten van onwettige handelingen dan wel het nalaten van wettige handelingen door AB, voor welke handelingen de steekpenningen zijn betaald,

met KM, voorzitter van de raad van bestuur (en aandeelhouder) van a/s Trasta Komerbanka, was overeengekomen dat de steekpenningen op deze wijze met steun van CE werden aangeboden.

AB, die optrad in het belang van OP en KM, heeft een aanbod van steekpenningen van CE aanvaard en is met CE overeengekomen dat:

- hij beide aandeelhouders van a/s Trasta Komerbanka illegaal zou adviseren, teneinde de door de FKTK ten aanzien van de activiteiten van a/s Trasta Komerbanka opgelegde beperkingen weg te nemen en in verband met de toekomstige controles op de activiteiten van deze bank door de FKTK;
- hij van OP een totaalbedrag zou ontvangen van 500 000 EUR, uit te betalen in meerdere tranches over een langere periode, bestaande uit twee delen: het eerste deel van 250 000 EUR zou worden betaald vóór de aanneming door de FKTK van een voor a/s Trasta Komerbanka gunstig besluit en, het tweede – van 250 000 EUR – daarna;
- CE 10 %, ofwel 50 000 EUR, zou ontvangen van het totaalbedrag aan steekpenningen dat AB van OP zou ontvangen, opdat AB en OP via hem met elkaar kennis zouden maken (in contact zouden komen) en om de gunstige voorwaarden te scheppen voor de toekomstige betaling van de steekpenningen;

aldus was overeengekomen dat AB een aanzienlijk bedrag aan steekpenningen zou ontvangen en dat CE hem hierbij op zijn beurt zou helpen.

Ter uitvoering van deze strafrechtelijk strafbaar gestelde overeenkomst heeft CE na 23 augustus 2012 AB kennis laten maken met OP en, vanaf een tijdens het inleidende onderzoek niet nader vastgestelde datum tot mei 2013, meerdere ontmoetingen tussen AB en OP georganiseerd op recreatiecentrum [omissis] [naam en adres recreatiecentrum], alwaar op 21 maart 2013, 8 april 2013 en 20 mei 2013 in aanwezigheid van OP besprekingen tussen CE en AB hebben plaatsgevonden over het bedrag van de reeds betaalde steekpenningen en de nog te betalen steekpenningen en heeft AB OP geadviseerd over de wijze waarop a/s Trasta Komerbanka diende te handelen om de FKTK ervan te overtuigen de door deze commissie aan a/s Trasta Komerbanka opgelegde beperkingen op te heffen.

Voorts heeft AB na 23 augustus 2012, na het aanvaarden van het door OP gedane aanbod van steekpenningen en het aanvaarden van een deel van de steekpenningen – maar op een datum die tijdens het inleidende onderzoek niet nader is vastgesteld – meerdere ontmoetingen met OP en KM gehad in de besloten club [Or. 6] [omissis] [naam en adres van de club] over kwesties betreffende de destijds door de FKTK aan de activiteiten van de Trasta Komerbanka opgelegde beperkingen en betreffende hernieuwde controles door de FKTK tussen 2 april 2013 en 31 mei 2013, in welke club AB, terwijl hij volledig op de hoogte was van de wettelijke vereisten van artikel 8, lid 3, van de wet op de kredietinstellingen, deze twee aandeelhouders van de Trasta Komerbanka heeft geadviseerd en, zodoende, op onwettige wijze:

– a/s Trasta Komerbanka heeft geholpen bij het opstellen van het schrijven van 15 maart 2013 betreffende het verzoek om opheffing van de bij de besluiten van de FKTK van 2 november 2009, 7 maart 2011, 28 april 2012 en 23 augustus 2012 opgelegde beperkingen ten aanzien van de activiteiten van a/s Trasta Komerbanka. Dit verzoek was gerechtvaardigd door het feit dat a/s Trasta Komerbanka haar kapitaalratio's had verbeterd en dat onderhandelingen waren gestart met een potentiële belegger die volgens haar vóór 30 juni 2013 een overeenkomst tot aankoop van de aandelen van de Trasta Komerbanka zou ondertekenen;

– a/s Trasta Komerbanka heeft geholpen bij het voorbereiden van de antwoorden die zij bij de toekomstige controles door de FKTK zou moeten geven op de door deze commissie gestelde vragen met betrekking tot bepaalde beperkingen en op de andere vragen betreffende het toezicht op a/s Trasta Komerbanka,

hetgeen ertoe heeft bijgedragen dat gedeeltelijk aan het in het schrijven van a/s Trasta Komerbanka van 15 maart 2013 geformuleerde verzoek tegemoet is gekomen en dat de FKTK de bij de besluiten van 2 november 2009, 7 maart 2011, 28 april 2012 en 23 augustus 2013 ten aanzien van de activiteiten van a/s Trasta Komerbanka opgelegde beperkingen op 9 mei 2013 ten dele heeft opgeheven.

Alvorens onwettige handelingen te verrichten of na te laten wettige handelingen te verrichten, heeft AB, op een in het inleidende onderzoek niet nader vastgestelde datum, na 23 augustus 2012 en tot en met 9 mei 2013, terwijl hij zich hetzij bevond in het recreatiecentrum [omissis], hetzij in de besloten club [omissis], van OP, persoonlijk of door tussenkomst van CE, in meerdere tranches een deel van de aangeboden steekpenningen ontvangen, te weten een aanzienlijk bedrag van in totaal 250 000 EUR; CE heeft op zijn beurt een vergoeding ontvangen van 10 % van het bovengenoemde bedrag, namelijk 25 000 EUR.

Gelet op het feit dat de FKTK bij besluit van 9 mei 2013 een deel van de eerder toegepaste beperkingen in stand heeft gehouden en bovendien andere beperkingen ten aanzien van de activiteiten van a/s Trasta Komerbanka heeft opgelegd, heeft OP, zonder AB hiervan op de hoogte te brengen, afgezien van de overmaking van

het resterende deel van de aan AB toegezegde steekpenningen, die volgens de afspraak zouden worden overgemaakt na de vaststelling van het besluit van de FKTK tot opheffing van alle beperkingen. Bijgevolg heeft AB het tweede deel van de hem aangeboden steekpenningen, te weten een bedrag van 250 000 EUR, niet ontvangen en heeft CE het deel van de vergoeding voor zijn ondersteunende rol bij de betaling van de steekpenningen, ten belope van 10 % van dit bedrag, niet ontvangen.

Desondanks is AB, als tegenprestatie voor het door hem ontvangen bedrag van 250 000 EUR, KM na 9 mei 2013 tot en met 31 december 2015 blijven adviseren ter zake van het door de FKTK op a/s Trasta Komerbanka uitgeoefende toezicht, hetzij telefonisch, hetzij door hem persoonlijk te ontmoeten in de besloten club [omissis], en heeft hij KM geholpen bij het formuleren van het standpunt van a/s Trasta Komerbanka in haar correspondentie met de FKTK.

Onder gebruikmaking van de adviezen van AB, president van de Bank van Letland, heeft a/s Trasta Komerbanka de FKTK duurzaam misleid ten aanzien van het feit dat deze kredietinstelling maatregelen trof om te zorgen voor een gekwalificeerde deelneming en om de controle ter voorkoming van de risico's van het witwassen van geld te versterken, terwijl deze bank dergelijke maatregelen in werkelijkheid niet had getroffen.

Op zijn beurt heeft AB, optredend in het belang van KM en OP, geen gebruik gemaakt van zijn rechten als president van de Bank van Letland en heeft hij tot 5 februari 2016, toen de FKTK heeft gesuggereerd dat het opportuun was de vergunning van Trasta Komerbanka in te trekken, niet deelgenomen aan de vergaderingen van de raad van de FKTK waarin de kwesties met betrekking tot het toezicht op a/s Trasta Komerbanka aan de orde zijn gekomen, en daarmee nagelaten wettige handelingen te verrichten. Daarenbovens heeft hij niet verhinderd dat de kapitaal- en liquiditeitsdekkingsratio's verslechterden en heeft hij niet verhinderd dat bij deze kredietinstelling mogelijk geld zou worden witgewassen.

Vervolgens heeft de Raad van Bestuur van de ECB, na onder meer te hebben vastgesteld dat a/s Trasta Komerbanka haar maatschappelijk kapitaal niet duurzaam had vergroot en niet had gezorgd voor de invoering van een intern controlesysteem waarmee zij [Or. 7] aan de vereisten van de NILL/TFNL zou kunnen voldoen, op 3 maart 2016 de vergunning van de Trasta Komerbanka ingetrokken.

Deze handelingen van AB vormen een inbreuk op artikel 320, lid 4, van het wetboek van strafrecht.

[2.6.3.] Derde tenlastelegging

Voorts wordt AB tenlastegelegd dat hij in georganiseerd groepsverband onder de volgende omstandigheden een grote som gelds heeft witgewassen:

Nadat AB en CE waren overeengekomen dat AB met behulp van CE op 23 augustus 2012 van OP over een langere periode in meerdere tranches een totaalbedrag van 500 000 EUR aan steekpenningen zou ontvangen als tegenprestatie voor het verrichten van onwettige handelingen en het nalaten van wettige handelingen in het belang van steekpenningen verstreckende personen, namelijk OP en KM, met het oogmerk de door de FKTK opgelegde beperkingen ten aanzien van de activiteiten van a/s Trasta Komerbanka op te heffen en andere beperkingen van de activiteiten van deze bank te voorkomen, zouden AB en CE – op een datum, plaats en onder omstandigheden die in het inleidende onderzoek niet nader zijn vastgesteld – zijn overeengekomen om, teneinde de herkomst, overdracht en eigendom van de als steekpenningen aan AB betaalde bedragen te verbergen en te verhullen, de ontvangen gelden om te zetten in andere waarden, en zich aldus aan witwaspraktijken schuldig hebben gemaakt.

Met het oog op het witwassen van de over een langere periode van OP ontvangen steekpenningen ten bedrage van 500 000 EUR, zijn AB en CE als volgt overeengekomen:

- een bedrag van 500 000 EUR, zijnde het aandeel van AB, wordt op heimelijke wijze geïnvesteerd in de verwerving van een pand [omissis] [adres gebouw] en in de toekomstige ontwikkeling van dit gebouw;
- de rechtspersoon SIA „MM investīcijas” [omissis] [ondernemingsnummer en -adres], die tussen 17 november 2009 en 12 oktober 2012 in handen van CE was, en waarin CE van 17 november 2009 tot en met 7 december 2015 lid van de raad van bestuur was, wordt bij het witwassen betrokken;
- het pand [omissis] [adres gebouw] wordt gekocht voor rekening van de rechtspersoon SIA „MM investīcijas”, met financiële middelen die zogenaamd worden uitgeleend door een privépersoon, in casu CE, die deze middelen terugontvangt nadat de door OP aangeboden steekpenningen aan AB zijn betaald;
- de witwastransactie wordt uitgevoerd in het belang van de rechtspersoon SIA „MM investīcijas” die bij het strafbare feit betrokken is;
- het pand [omissis] [adres pand] zal juridisch gezien eigendom zijn van SIA „MM investīcijas”, maar AB zal er op heimelijke wijze mede-eigenaar van zijn.

Ter uitvoering van deze overeenkomst tussen AB en CE heeft CE, optredend in het belang van SIA „MM investīcijas” en volgens de in de aldus georganiseerde groep vastgestelde rolverdeling, op 10 september 2012 een koopovereenkomst gesloten voor de verwerving van een aandeel van 26 737/100 000 van het pand [omissis] [adres en kadastraal nummer pand] en een aandeel van 3/4 van het pand [omissis] [adres en kadastraal nummer pand].

Ten behoeve van de omzetting van de door AB ontvangen steekpenningen in andere waarden heeft CE zonder rechtsgrondslag, namelijk zonder een overeenkomst van geldlening, een bedrag van 525 000 EUR van zijn

privérekening (rekeningnummer] overgemaakt naar de rekening van SIA „MM investīcijas” [omissis], met de vermelding in het betalingskenmerk dat het geld zou zijn overgemaakt uit hoofde van een overeenkomst van geldlening. Op 8 oktober 2012 is het van CE ontvangen bedrag van 525 000 EUR vervolgens door SIA „MM investīcijas” aangewend voor de aankoop van het pand [omissis] [adres pand], waarmee de reeds ontvangen steekpenningen en de toekomstige steekpenningen in andere waarden werden omgezet, aangezien AB destijds op heimelijke wijze mede-eigenaar van dit pand was. **[Or. 8]**

CE heeft daarentegen een groot deel van de steekpenningen, namelijk een totaalbedrag van 250 000 EUR, behouden (bedrag dat AB tussen 23 augustus 2012 en 9 mei 2013 in meerdere tranches had ontvangen, hetzij persoonlijk van OP, hetzij door tussenkomst van CE) voor het aandeel van AB dat was aangewend voor de verwerving van het pand [omissis] [adres pand], waarvan AB op heimelijke wijze voor een deel eigenaar is.

Deze handelingen van AB vormen een inbreuk op artikel 195, lid 3, van het wetboek van strafrecht.

[3.] Tijdens de inleidende strafrechtelijke procedure werden aan AB bindende, niet-vrijheidsbenemende maatregelen opgelegd.

[4.] Er heeft geen onderzoek ter terechtzitting* plaatsgevonden en er is geen rechterlijke beslissing geweest.

[5.] Tijdens het strafproces in eerste aanleg heeft de advocaat van de verdediging [omissis] die AB en de rechtspersoon SIA „MM investīcijas” met betrekking tot het ingediende verzoek om een prejudiciële verwijzing vertegenwoordigt, bij de rechter een verzoek om een prejudiciële verwijzing naar het Hof van Justitie van de Europese Unie ingediend op grond van de bepalingen van het aan het VWEU gehechte Protocol nr. 7 betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie (PB 216, C-202, blz. 266).

In dit verzoek heeft de verdediging zich beroepen op artikel 11 en artikel 22 van dat Protocol. Zij voert aan dat AB, in zijn hoedanigheid van lid van de Raad van bestuur van de Europese Centrale Bank, is vrijgesteld van strafrechtelijke vervolging voor de handelingen die de ambtenaren van de Unie volgens de vervolgende partij zouden hebben verricht, zodat hij niet kan worden berecht voor feiten betreffende de activiteiten van de ECB zolang hij deze immuniteit behoudt. Voorts heeft de verdediging verwezen naar de conclusie van advocaat-generaal

* NvdV: Eerste fase van de terechtzitting ten gronde in strafzaken, die aanvangt met de opening van de terechtzitting en eindigt met de opening van de behandeling ten gronde van de zaak, eventueel omvattende de verificatie van de oproeping en de aanwezigheid van de verdachte, de indiening van vorderingen door de partijen, het openbaar ministerie of de slachtoffers, een beknopte uiteenzetting van de tenlasteleggingen, het standpunt van de verdachte over zijn schuld, de analyse van het bewijsmateriaal, verklaringen van het slachtoffer of van de getuigen, ondervraging van de getuigen, het horen van de verdachte.

[Kokott] in de zaken C-202/18 en C-238/18 (EU:C:2018:1030, punten 144, 146, 147, 148 en 150).

Daarentegen heeft AB zelf niet uitdrukkelijk aangegeven dat hij op grond van artikel 11 en artikel 22 van Protocol nr. 7 zou zijn vrijgesteld van strafrechtelijke vervolging, maar hij heeft aangevoerd dat de daarin voorziene immunitetsclausule een extra filter vormt.

[6.] De vertegenwoordigster van het openbaar ministerie heeft verzocht om afwijzing van het verzoek om een prejudiciële verwijzing en heeft gerefereerd aan besluit (EU) 2016/456 van de Europese Centrale Bank van 4 maart 2016 betreffende de voorwaarden voor onderzoeken door het Europees Bureau voor fraudebestrijding ten aanzien van de Europese Centrale Bank, op het gebied van fraudepreventie, corruptie en elke andere onwettige activiteit die de financiële belangen van de Unie schaadt (ECB/2016/3).

De vertegenwoordigster van het openbaar ministerie heeft zich beroepen op overweging 10 van dat besluit, waarin wordt uiteengezet dat het besluit er rekening mee moet houden dat de leden van de Raad van bestuur en van de Algemene Raad van de ECB, die niet tevens lid zijn van de ECB-directie, naast hun taken binnen het Europees Stelsel van centrale banken (ESCB) tevens nationale taken uitvoeren. Het uitoefenen van die nationale taken is een aangelegenheid van nationaal recht die buiten het bereik van de interne onderzoeken van het Bureau valt. Dit besluit moet derhalve alleen worden toegepast op de beroepswerkzaamheden die deze personen uitvoeren in hun hoedanigheid van leden van de Raad van bestuur of van de Algemene Raad van de ECB. Zij heeft er ook op gewezen dat overweging 13 van dit besluit verwijst naar Protocol nr. 7 betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie.

De vertegenwoordigster van het openbaar ministerie heeft aangevoerd dat de wettelijke bescherming van het recht van een lid van de Raad van bestuur van de ECB (in casu AB) op vrijstelling van rechtsvervolging voor handelingen in de uitoefening van zijn functie als lid van de Raad van bestuur van de ECB niet alleen wordt geregeld door artikel 11, onder a), en artikel 22 van Protocol nr. 7, maar dat artikel 1 van besluit (EU) 2016/456 **[Or. 9]** de verwerving van deze immunitet door de leden van de Raad van bestuur van de ECB in die zin beperkt dat de immunitet, in de context van de onderhavige zaak, slechts aan AB kan worden verleend indien wordt vastgesteld dat hij, in die hoedanigheid, strafbare handelingen heeft verricht in verband met zijn specifieke activiteiten bij het besluitvormende orgaan van de ECB.

De vertegenwoordigster van het openbaar ministerie betwist niet dat AB immunitet geniet wanneer hij optreedt als lid van de Raad van bestuur van de ECB in het kader van de beroepsactiviteit die hij bij de Raad van bestuur en de Algemene Raad heeft uitgeoefend. Maar volgens haar verlenen voornoemde bepalingen van Unierecht geen immunitet aan verdachte AB in het kader van de onderhavige strafprocedure.

Haars inziens geniet verdachte AB geen immuniteit in het kader van het onderhavige strafproces en is het voor dit proces niet nodig de inhoud van artikel 11, onder a), van Protocol nr. 7 uit te leggen.

De vertegenwoordigster van het openbaar ministerie betoogt dat het Hof de gelegenheid heeft gehad om zich aan te sluiten bij de overwegingen in de punten 144 en 148 van de conclusie van advocaat-generaal Kokott in de zaken C-202/18 en C-238/18 (EU:C:2018:1030), maar dat niet heeft gedaan. Tegelijkertijd deelt de vertegenwoordigster van het openbaar ministerie het standpunt van de advocaat van de verdediging [omissis] waar deze stelt dat in deze context in het arrest van 26 februari 2019 in de gevoegde zaken C-202/18 en C-238/18 (EU:C:2019:139) niet is ingegaan op de overwegingen betreffende de vraag of AB al dan niet aanspraak kan maken op immuniteit.

Volgens de vertegenwoordigster van het openbaar ministerie bevat de tenlastelegging van 24 mei 2019, die voor de verwijzende rechter staande zal worden gehouden, geen aanvullende argumenten op grond waarvan kan worden aangenomen dat AB door het aanvaarden en aannemen van steekpenningen misbruik zou hebben gemaakt van zijn hoedanigheid van lid van de Raad van bestuur van de ECB.

Zij voegt daaraan toe dat de aan AB afgegeven tenlastelegging een gedetailleerde beschrijving bevat van de handelingen die hij heeft verricht als tegenprestatie voor de door hem aanvaarde en ontvangen steekpenningen. In de beschrijving van deze handelingen wordt niet vermeld dat zij verband zouden houden met de uitoefening van zijn functie als lid van de Raad van bestuur van de ECB. In de tenlastelegging worden de rechten en verplichtingen van AB opgesomd die, op welke grond dan ook, in zijn hoedanigheid van president van de Bank van Letland, voortvloeien uit zijn professionele betrekkingen met een particuliere bank, te weten in casu de „Trasta Komerbanka”. In de tenlastelegging worden immers zowel de rechten en verplichtingen opgesomd die uit de status van verdachte AB als president van de Bank van Letland voortvloeien als zijn rechten in de hoedanigheid van lid van de Raad van bestuur van de ECB enerzijds en die van lid van de Algemene Raad van de ECB anderzijds. AB wordt niet beschuldigd vanwege de uitoefening van deze rechten, maar vanwege gedragingen in het kader waarvan hij bepaalde van deze rechten heeft gebruikt om handelingen te verrichten waarvoor hem steekpenningen zijn toegezegd en overhandigd. Het gaat niet om handelingen die hij heeft verricht uit hoofde van de rechten die hem toekomen in zijn hoedanigheid van lid van de Raad van bestuur van de ECB.

In rechte

Toepasselijke bepalingen

[7] Lets recht

[7.1.] Volgens artikel 1, lid 1, van de Likums par „Latvijas Banku” (wet betreffende de centrale bank van Letland, Letland) is de Latvijas Banka (hierna: „Bank van Letland”) de centrale bank van de Republiek Letland.

[7.2.] Artikel 2 van deze wet bepaalt dat de Bank van Letland lid is van het ESCB.

[7.3.] Overeenkomstig artikel 7 werkt de Bank van Letland samen met de ECB, de centrale banken van de lidstaten van de Europese Unie en de centrale banken van derde landen, alsmede met andere financiële entiteiten. De Bank van Letland is, met toestemming van de ECB, bevoegd om deel te nemen in internationale monetaire instellingen in de zin van artikel 6.2 [Or. 10] van Protocol nr. 4 betreffende de statuten van het Europees Stelsel van centrale banken en van de Europese Centrale Bank (PB 2016, C 202, blz. 230). De Bank van Letland kan deelnemen in internationale monetaire instellingen die aan haar doelstellingen en functies beantwoorden, met inachtneming van de bepalingen van het Verdrag en van Protocol nr. 4.

[7.4.] Volgens artikel 13 is het noch de president, noch de vicepresident, noch de leden van de raad van bestuur van de Bank van Letland toegestaan instructies te vragen aan dan wel te aanvaarden van de regeringen van Letland en van de andere lidstaten van de Europese Unie, van de instellingen van de Europese Unie, van de andere nationale, buitenlandse of internationale instellingen en van hun organen, en hebben de in dit artikel genoemde regeringen, instellingen en organen niet het recht om instructies te geven aan de president, de vicepresident en de leden van de raad van bestuur van de Bank van Letland, noch om te trachten hen op enige wijze bij de uitvoering van hun taken te beïnvloeden (artikel 130 van het Verdrag). De Bank van Letland is bij de vaststelling en de praktische uitvoering van haar besluiten onafhankelijk.

[7.5.] Artikel 10 van de Kriminālprocesa likums (wetboek van strafvordering, Letland) bepaalt dat de immuniteit tegen strafrechtelijke vervolging een persoon geheel of gedeeltelijk ontslaat van deelname aan een strafrechtelijke procedure, van het afleggen van een getuigenverklaring en van de overlegging van documenten en stukken, en dit artikel verbiedt of beperkt het recht om strafrechtelijke vervolging tegen hem in te stellen en bindende maatregelen jegens hem toe te passen, alsmede het recht om de panden te betreden die deze persoon bezit en aldaar onderzoekshandelingen te verrichten.

[7.6.] Volgens artikel 116 van dit wetboek zijn de gronden voor immuniteit tegen strafrechtelijke vervolging de bijzondere, in de grondwet, in dit wetboek, of in andere internationale wetten of verdragen nader omschreven juridische status van een persoon, informatie of locatie, die het recht van een persoon waarborgen om geheel of gedeeltelijk niet te voldoen aan een verplichting in het kader van de strafrechtelijke procedure of die het recht beperkt om specifieke onderzoekshandelingen te verrichten.

Artikel 116, lid 2, van het wetboek van strafvordering bepaalt dat de immuniteit tegen strafrechtelijke vervolging van een persoon voortvloeit uit:

1. zijn immuniteit tegen de strafrechtelijke procedure, zoals omschreven in de grondwet of in internationale verdragen;
2. zijn ambt of beroep;
3. zijn status in de betrokken strafrechtelijke procedure;
4. zijn familiebanden.

Krachtens artikel 116, lid 3, van dit wetboek heeft een persoon recht op immuniteit ten aanzien van een strafrechtelijke procedure wanneer de van hem gevraagde informatie betrekking heeft op:

1. wettelijk beschermde staatsgeheimen;
2. het wettelijk beschermde beroepsgeheim;
3. het wettelijk beschermde zakengeheim;
4. de vertrouwelijkheid van de wettelijk beschermde persoonlijke levenssfeer.

Artikel 116, lid 4, van het wetboek van strafvordering bepaalt dat de bijzondere juridische status die internationale verdragen aan een locatie verlenen, het recht van de autoriteiten beperkt om deze locatie te betreden en aldaar onderzoekshandelingen te verrichten.

[7.7.] Artikel 117 van dit wetboek bepaalt dat de immuniteit ten aanzien van een strafprocedure de betrokkene verschillende soorten voordelen biedt bij het vervullen van een verplichting uit hoofde van de strafrechtelijke procedure, in het bijzonder:

1. volledige vrijstelling van deelneming aan de strafrechtelijke procedure;
2. bijzondere procedureregels met het oog op zijn strafrechtelijke vervolging;
3. verbod of beperking van de toepassing van jegens hem bindende maatregelen, dan wel bijzondere procedureregels ten aanzien van betrokkene;
4. verbod of beperking van het toezicht op communicatie en briefwisseling;
5. gehele of gedeeltelijke vrijstelling van het afleggen van een getuigenverklaring; **[Or. 11]**

6. bijzondere procedureregels voor de inbeslagname van documenten.

Artikel 117, lid 2, van voornoemd wetboek bepaalt dat de bijzondere juridische status van panden:

1. volledig uitsluit dat deze worden betreden en aldaar onderzoekshandelingen worden verricht;
2. bepaalt welke bijzondere procedureregels gelden voor toestemming tot het betreden ervan en het aldaar verrichten van onderzoekshandelingen;
3. beperkt welke voorwerpen aldaar kunnen worden onderzocht of in beslag kunnen worden genomen.

[7.8.] Artikel 404 van het wetboek van strafvordering bepaalt dat, tenzij in dit wetboek anders is bepaald, het openbaar ministerie de bevoegde autoriteit in kennis stelt van een voorstel tot toestemming om vervolging in te stellen tegen een persoon aan wie krachtens de wet immuniteit ten aanzien van een strafrechtelijke procedure is verleend, indien het openbaar ministerie meent dat er gronden zijn om de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van deze persoon vast te stellen. Bij het voorstel wordt informatie gevoegd over het bewijsmateriaal waaruit de schuld blijkt van de persoon ten aanzien van wie om opheffing van de immuniteit wordt verzocht.

[8.] Unierecht

[8.1.] Artikel 130 VWEU bepaalt dat bij de uitoefening van de bevoegdheden en het vervullen van de taken en plichten die bij de Verdragen en de statuten van het ESCB en van de ECB aan hen zijn opgedragen, het noch de Europese Centrale Bank, noch een nationale centrale bank, noch enig lid van hun besluitvormende organen is toegestaan instructies te vragen aan dan wel te aanvaarden van instellingen, organen of instanties van de Unie, van regeringen van lidstaten of van enig ander orgaan. De instellingen, organen of instanties van de Unie alsmede de regeringen van de lidstaten verplichten zich ertoe dit beginsel te eerbiedigen en niet te trachten de leden van de besluitvormende organen van de Europese Centrale Bank of van de nationale centrale banken bij de uitvoering van hun taken te beïnvloeden.

[8.2.] Artikel 131 VWEU bepaalt dat iedere lidstaat er zorg voor draagt dat zijn nationale wetgeving, met inbegrip van de statuten van zijn nationale centrale bank, verenigbaar is met de Verdragen en met de statuten van het ESCB en van de ECB.

[8.3.] Volgens artikel 283, lid 1, VWEU bestaat de Raad van bestuur van de ECB uit de leden van de directie van de ECB en de presidenten van de nationale centrale banken van de lidstaten die de euro als munt hebben.

[8.4.] Artikel 10.1 van Protocol nr. 4 bepaalt dat de Raad van bestuur overeenkomstig artikel 283, lid 1, VWEU bestaat uit de leden van de directie en de presidenten van de nationale centrale banken van de lidstaten die de euro als munt hebben.

[8.5.] Artikel 39 van dit Protocol bepaalt dat de ECB op het grondgebied van de lidstaten de voorrechten en immuniteiten geniet welke nodig zijn voor de vervulling van haar taken, overeenkomstig de bepalingen van het Protocol betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie.

[8.6.] Artikel 11, onder a), van Protocol nr. 7 bepaalt dat ambtenaren en overige personeelsleden van de Unie, ongeacht hun nationaliteit, op het grondgebied van elk van de lidstaten zijn vrijgesteld van rechtsvervolging voor hetgeen zij in hun officiële hoedanigheid hebben gedaan, gezegd of geschreven, behoudens de toepassing van de bepalingen der Verdragen, die betrekking hebben op de verantwoordelijkheid van de ambtenaren en overige personeelsleden tegenover de Unie, en voorts op de bevoegdheid van het Hof van Justitie van de Europese Unie om **[Or. 12]** uitspraak te doen in geschillen tussen de Unie en haar ambtenaren en overige personeelsleden. Zij blijven deze immuniteit genieten nadat zij hun ambt hebben neergelegd.

[8.7.] Overeenkomstig artikel 17 van Protocol nr. 7 worden de voorrechten, immuniteiten en faciliteiten aan de ambtenaren en overige personeelsleden van de Unie uitsluitend in het belang van de Unie verleend. Elke instelling van de Unie is gehouden de aan een ambtenaar of ander personeelslid verleende immuniteit op te heffen in alle gevallen, waarin zulks naar haar mening niet strijdig is met de belangen van de Unie.

[8.8.] Ingevolge artikel 22 is dit Protocol eveneens van toepassing op de ECB, de leden van haar organen en haar personeel, onverminderd de bepalingen van het Protocol betreffende de statuten van het ESCB en van de ECB. De ECB wordt bovendien vrijgesteld van elke fiscale en parafiscale heffing bij de uitbreiding van haar kapitaal, alsmede van de verschillende formaliteiten welke hieraan verbonden zijn in de staat waar de zetel van de Bank gevestigd is. De werkzaamheden van de ECB en van haar organen, uitgeoefend overeenkomstig de statuten van het ESCB en van de ECB, geven geen aanleiding tot de heffing van omzetbelasting.

Redenen voor twijfel over de uitlegging van het Unierecht

[9.] Op 31 oktober 2013 heeft het Latvijsas Republikas Saeima (parlement van de Republiek Letland) AB benoemd tot president van de Bank van Letland. Het besluit is op 21 december 2013 in werking getreden.

[10.] AB is sinds de invoering van de euro in Letland, dat wil zeggen sinds 1 januari 2014, lid van de Raad van bestuur van de ECB.

[11.] Aangezien AB in zijn hoedanigheid van president van de Bank van Letland behoort tot het personeel van de ECB, dat wil zeggen dat hij lid is van de raad van bestuur van de ECB, valt deze kwestie ook onder de bevoegdheid van het Hof.

[12.] Als president van de Bank van Letland geniet AB niet rechtstreeks op grond van het Letse recht immuniteit tegen strafrechtelijke vervolging, maar aangezien hij in die hoedanigheid ook een ambt bij de Raad van bestuur van de ECB bekleedt, is het mogelijk dat deze status hem van rechtsvervolging vrijstelt en hem immuniteit tegen strafrechtelijke vervolging verleent voor handelingen die hij in zijn officiële hoedanigheid heeft verricht, daaronder begrepen zijn woorden en geschriften, en dat hij deze strafrechtelijke immuniteit blijft genieten nadat hij zijn ambt heeft neergelegd.

Het wetboek van strafvordering bevat een lijst van autoriteiten die immuniteit genieten (artikel 120). De president van de Bank van Letland komt daarop niet voor. Er is dus geen sprake van een specifiek vereiste op grond waarvan moet worden verzocht om opheffing van de immuniteit van AB wanneer hij in die hoedanigheid handelt.

[13.] De immuniteit van de ambtenaren van de instellingen van de Unie en de procedures tot opheffing van deze immuniteit zijn omschreven in verschillende protocollen die aan het VWEU zijn gehecht. Artikel 3 van Protocol nr. 3 betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie ziet bijvoorbeeld op de leden van het Hof. Wat de leden van het Europees Parlement betreft, regelen de artikelen 8 en 9 van Protocol nr. 7 de reikwijdte van de immuniteit en de instellingen die bevoegd zijn te beslissen over de opheffing ervan. Het vraagstuk van de immuniteit van de leden van het Europees Parlement is onderzocht in vaste rechtspraak van het Hof (zie bijvoorbeeld arresten van 21 oktober 2008, ██████ gevoegde zaken C-200/07 en C-201/07, [Or. 13] EU:C:2008:579; 6 september 2011, ██████ C-163/10, EU:C:2011:543, en 17 januari 2013, Gollnisch/Parlement, gevoegde zaken T-346/11 en T-347/11, EU:T:2013:23). De verwijzende rechter heeft geen rechtspraak kunnen vinden over de opheffing van de immuniteit van ambtenaren en personeelsleden van de instellingen van de Unie, met uitzondering van de beschikking van 20 juli 2016, Directeur-generaal van het OLAF/Commissie, T-251/16 R, niet gepubliceerd, EU:T:2016:424, waarin de president van het Gerecht in punt 58 heeft verklaard dat het legitiem is om de immuniteit van de directeur-generaal van het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) op te heffen indien dit in het belang van de Unie is en de onafhankelijkheid van het OLAF hierdoor niet in gevaar komt. Bepaalde aspecten van zaak T-251/16 R zijn vergelijkbaar met die van de onderhavige zaak, aangezien de strafrechtelijke procedure werd ingeleid naar aanleiding van een besluit van de Europese Commissie daarover.

Om uitspraak te doen over het verzoek om een prejudiciële verwijzing baseert de verzoekende rechter zich ook op de conclusie van advocaat-generaal Kokott in de gevoegde zaken C-202/18 en C-238/18 (EU:C:2018:1030) (zie, in het bijzonder, de punten 83-85, 144, en 146-150). De verwijzende rechter gaat er echter – zoals

de vertegenwoordigster van het openbaar ministerie – van uit dat het Hof, indien het in die specifieke situatie van mening was geweest dat de nationale strafrechtelijke procedure schending kon opleveren van de immuniteitsregels, dit in zijn analyse in het arrest van 26 februari 2019 in de gevoegde zaken C-202/18 en C-238/18 (EU:C:2019:139) zou hebben aangegeven.

[14.] AB wordt beschuldigd in zijn hoedanigheid van nationale autoriteit die een ambt met verantwoordelijkheden vervult, aangezien hij zowel president van de Bank van Letland als lid van de Raad van bestuur van de ECB is. De eventuele immuniteit tegen strafrechtelijke vervolging van AB kan dus worden onderzocht zowel vanuit het oogpunt van de bepalingen van het Letse recht als wat betreft de mogelijkheid om hem overeenkomstig het Unierecht immuniteit te verlenen.

[15.] De verwijzende rechter stelt dat hij door het ontbreken van een duidelijke regeling in het Unierecht niet kan bepalen of AB immuniteit tegen strafvervolging en gerechtelijke procedures geniet. In de regel wordt immuniteit uitsluitend in het belang van de Unie verleend (artikel 17 van Protocol nr. 7).

In casu bevat de tenlastelegging verwijzingen naar het door de betrokkene vervulde ambt en naar de daaruit voortvloeiende rechten en verplichtingen. De vertegenwoordigster van het openbaar ministerie meent dat de ten laste gelegde feiten geen betrekking hebben op de handelingen van AB in zijn hoedanigheid van lid van de Raad van bestuur van de ECB en op het eerste gezicht de belangen van de Unie niet aantasten. Met andere woorden, de tenlastelegging houdt geen verband met handelingen die de betrokkene heeft verricht in de uitoefening van zijn functie bij een instelling van de Unie [artikel 11, onder a), van Protocol nr. 7]. Met het oog op de opening van de mondelinge fase van het strafproces (zie artikel 46 van het wetboek van strafvordering), dient evenwel noodzakelijkerwijs – vóór elk onderzoek ter terechtzitting – de vraag te worden beantwoord of er sprake is van immuniteit. Bijgevolg is het van fundamenteel belang vast te stellen of het ambt van president van de Bank van Letland, dat ook de rechtsgrondslag vormt voor de status van lid van de Raad van bestuur van de ECB, in een dergelijke situatie leidt tot de automatische toekenning van immuniteit tegen strafrechtelijke vervolging en gerechtelijke procedures.

Indien dat het geval is, moet worden uitgemaakt of hoe dan ook om opheffing van de immuniteit moet worden verzocht dan wel of de autoriteit die verantwoordelijk is voor de procedure, te weten het openbaar ministerie, tijdens de inleidende fase, en de feitenrechter, tijdens de gerechtelijke procedure, kan nagaan of de Unie, gelet op de specifieke omstandigheden van de zaak, er belangen van de Unie op het spel staan en hij enkel om de opheffing van de immuniteit dient te verzoeken wanneer de handelingen verband houden met de uitoefening van een ambt bij een instelling van de Unie.

[16.] Indien een lid van de Raad van bestuur van de ECB strafrechtelijke immuniteit geniet, moet worden bepaald op welke wijze deze immuniteit **[Or. 14]** kan worden opgeheven. De vraag rijst immers of om opheffing van de immuniteit

moet worden verzocht voordat strafrechtelijke vervolging tegen de betrokkene wordt ingesteld, dan wel of het volstaat dat de nationale gerechtelijke instantie dit verzoek tijdens het strafproces aan de verantwoordelijke autoriteit doet toekomen op het moment waarop deze vraag moet worden beslecht, dat wil zeggen vóór het begin van het onderzoek ter terechtzitting voor de nationale rechter.

[17.] Zoals algemeen bekend is, verstrijkt het mandaat van de president van de Bank van Letland en bijgevolg dat van lid van de Raad van bestuur van de ECB van AB op 21 december 2019, zodat met spoed zijn eventuele immuniteit met ingang van die datum moet worden vastgesteld, dat wil zeggen dat moet worden bepaald of en op welke wijze deze vraag van invloed is op de strafrechtelijke vervolging, met inbegrip van de betekening van een tenlastelegging en het strafproces voor de nationale rechter.

[18.] Het is juist dat de rechter onverwijld het bewijsmateriaal bestudeert, de getuigenverklaringen afneemt en de schriftelijke bewijsstukken onderzoekt (zie artikel 449 van het wetboek van strafvordering), maar dit neemt niet weg dat in casu wegens het [aan de verwijzende rechter overgelegde] verzoek om een prejudiciële verwijzing nog steeds niet is overgegaan tot de inleiding van het onderzoek ter terechtzitting in het kader van het strafproces.

[19.] De dubbele status van de president van de nationale centrale bank verleent hem tegelijkertijd toegang tot de informatie waarover de leden van de Raad van bestuur van de ECB beschikken. Daar niet kan worden uitgesloten dat het gedrag en de handelingen van een persoon worden bepaald door het geheel van de informatie waarover hij beschikt, kan het in de praktijk moeilijk zijn om de in het belang van de Unie verleende immuniteit te scheiden van de buiten het kader van deze immuniteit verrichte handelingen.

Aangezien de verwijzende rechter redelijkerwijs twijfelt over de uitlegging en de toepassing van het Unierecht en er geen rechtspraak bestaat over de toepassing van de betrokken bepalingen, acht de verwijzende rechter het gerechtvaardigd het Hof te verzoeken om een prejudiciële beslissing betreffende de vraag of AB enigerlei immuniteit geniet in zijn hoedanigheid van president van een centrale bank en van lid van de Raad van bestuur van de ECB en, zo ja, te verduidelijken van welke aard die immuniteit is.

[20.] Het Hof is krachtens artikel 267 VWEU bevoegd, bij wijze van prejudiciële beslissing, uitspraak te doen a) over de uitlegging van de Verdragen en b) over de geldigheid en de uitlegging van de handelingen van de instellingen, de organen of de instanties van de Unie. Indien een vraag te dien aanzien wordt opgeworpen voor een rechterlijke instantie van een der lidstaten, kan deze instantie, indien zij een beslissing op dit punt noodzakelijk acht voor het wijzen van haar vonnis, het Hof verzoeken over deze vraag een uitspraak te doen.

Artikel 478, lid 2, van het wetboek van strafvordering bepaalt dat indien een prejudiciële beslissing van het Hof over de uitlegging en de geldigheid van een

bepaling van Unierecht noodzakelijk is om in een specifieke zaak uitspraak te kunnen doen, de rechter de vraag naar het Hof verwijst in de vorm van een met redenen omkleed besluit en tegelijkertijd de strafprocedure opschort tot de datum van inwerkingtreding van de prejudiciële beslissing.

Artikel 478, lid 3, van datzelfde wetboek bepaalt dat in geval van schorsing van de gerechtelijke procedure wegens onduidelijkheid over de wijze van uitlegging van een wettelijke bepaling, de rechter uitspraak doet over de bindende maatregelen of de conservatoire beslagen die noodzakelijk zijn, zonder dat evenwel de bij wet vastgestelde procedurele termijnen kunnen worden overschreden.

Bij het dienaangaande verrichte onderzoek hebben partijen zich niet uitgelaten over de noodzaak om bindende maatregelen te nemen of conservatoir beslag te leggen. Bijgevolg stelt de verwijzende rechter vast dat hij in dit stadium van de procedure geen uitspraak hoeft te doen over andere procedurekwesties.

Overwegingen betreffende de toepassing van de versnelde procedure [Or. 15]

[21.] In de onderhavige zaak zijn de jegens de twee verdachten vastgestelde dwingende maatregelen geen vrijheidsbenemende maatregelen. De vraag die moet worden beantwoord houdt echter rechtstreeks verband met de inleiding van een strafrechtelijke procedure tegen een persoon die tegelijkertijd president is van een nationale centrale bank en lid van de Raad van bestuur van de Europese Centrale Bank. In een dergelijke situatie moet de rechtmatigheid van de strafrechtelijke procedure zo spoedig mogelijk worden geverifieerd en moet tegelijkertijd worden bijgedragen tot een snelle oplossing van de zaak. De verwijzende rechter meent dat de in casu onderzochte vraag ertoe noopt zo snel mogelijk de onzekerheid weg te nemen die heerst met betrekking tot een belangrijke vraag betreffende het Unierecht, namelijk die inzake de draagwijdte van de immuniteit van een ambtenaar van een instelling van de Europese Unie en, de strafrechtelijke vervolging alsook de gerechtelijke procedures tegen die persoon. Derhalve kan artikel 105 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof worden toegepast.

Dictum

De verwijzende rechter besluit:

- krachtens de [omissis] [nationale procedurele bepalingen] en artikel 267 VWEU, het Hof van Justitie van de Europese Unie de volgende prejudiciële vragen te stellen:

1) Zijn artikel 11, onder a), en artikel 22, eerste alinea, van Protocol nr. 7 bij het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie van toepassing op het ambt van lid van de Raad van bestuur van de Europese Centrale Bank dat wordt uitgeoefend door de

president van een centrale bank van een lidstaat, namelijk de president van de Bank van Letland, AB?

2) Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, waarborgen deze bepalingen deze persoon dan ook nog steeds immuniteit tegen een strafrechtelijke procedure nadat hij het ambt van president van de centrale bank van een lidstaat, en dus ook het ambt van lid van de Raad van bestuur van de Europese Centrale Bank, heeft neergelegd?

3) Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, heeft deze immuniteit dan enkel betrekking op de vrijstelling van „rechtsvervolging” als bedoeld in artikel 11, onder a), van Protocol nr. 7 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie, dan wel ook op strafrechtelijke vervolging, met inbegrip van de betekening van de tenlastelegging en de bewijsverkrijging? Indien de immuniteit van toepassing is op de strafrechtelijke vervolging, heeft deze omstandigheid dan invloed op de mogelijkheid om bewijzen te gebruiken?

4) Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, staat artikel 11, onder a), van Protocol nr. 7 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie, gelezen in samenhang met artikel 17 van dat Protocol, dan toe dat degene die verantwoordelijk is voor de procedure of, in het desbetreffende stadium van de procedure, de rechtsprekende formatie, beoordeelt of de Europese Unie belang heeft bij die procedure en dat die instantie enkel indien het bestaan van dit belang wordt vastgesteld, te weten wanneer de gelaakte handelingen van AB verband houden met zijn ambt bij een instelling van de Europese Unie, de betrokken instelling, namelijk de Europese centrale bank, verzoekt om de immuniteit van deze persoon op te heffen?

5) Houdt het antwoord op de vraag of de Europese Unie belang heeft bij de toepassing van de bepalingen van Protocol nr. 7 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie noodzakelijkerwijs altijd rechtstreeks verband met beslissingen die de betrokkene heeft genomen of handelingen die hij heeft verricht in de uitoefening van zijn ambt **[Or. 16]** bij een instelling van de Europese Unie? Kan tegen een dergelijke ambtenaar een strafrechtelijke procedure worden ingeleid indien zijn inbeschuldigingstelling geen verband houdt met zijn taken bij een instelling van de Europese Unie, maar met activiteiten die hij heeft verricht in het kader van zijn ambt in een lidstaat?

- het Hof van Justitie van de Europese Unie te verzoeken om de zaak te behandelen volgens de versnelde procedure;

- de strafrechtelijke procedure [omissis] te schorsen totdat het Hof zich definitief over de zaak heeft uitgesproken.

[omissis] [nationale procedurekwesties] [ondertekening]